

S. Tarık Tezel

SETBİR Yönetim
Kuruğu Başkanı

Ülkemizde süt sektörü

Ülkemizde yılda 18,6 milyon ton süt üretimi gerçekleştirilmekte olup, bunun 16,9 milyon tonunu inek sütü oluşturmaktadır. Bu inek sütünün ise yaklaşık 9 milyon tonu süt işletmeleri tarafından alınmakta ve ürüne işlenmektedir. 2015 yılı TÜİK verileri incelendiğinde üretilen içme sütünün yaklaşık 1,4 milyon ton, üretilen peynirin yaklaşık 670 bin ton, yoğurdun 1,1 milyon ton, ayranın 600 bin ton, tereyağının 50 bin ton olduğu görülmektedir. Bu hacim yaklaşık 30 milyar TL'lik bir pazarı ifade etmektedir.

Ülkemizde kapasitelerine göre süt sığırı işletme sayılarına bakıldığında, toplam işletme sayısının yüzde 77'sinin 10 başın altında olduğu görülmektedir. Ancak ülkemizde yeni büyük süt çiftliklerinin kurulması ile beraber yıldan yıla küçük çiftliklerin azalmaya başladığı da görülmektedir.

Ülkemizde süt sanayi firmaları tarafından toplanan inek sütü miktarları incelendiğinde, 2015 yılında üretilen toplam inek sütünün %48,8'inin sanayi tarafından toplandığı, yani kayıt altında olduğu görülmektedir.

Ülkemizde süt üretimindeki mevsimselliğe bağlı olarak sanayi tarafından toplanan inek sütü de Şubat ayından itibaren artarak Mayıs ayında pik yapmakta ve daha sonra Kasım ayına kadar giderek azalmaktadır.

ÇÖZÜM YOLLARI BULUNMALI

Süt sektörünü mercek altına aldığımızda, sektörün var olan sorunları tarımın genel sorunları içinde ve özellikle hayvancılık ile ilgili konular içinde incelenmeli, değerlendirilmeli ve tarımın bütününe gözetilen entegre çözüm

yolları arayışına gidilmelidir.

Kayıt dışılık sektörümüz ve ülkemiz açısından önemli bir sorundur. Her türlü kayıt ve kontrolden uzak ve belgesiz olarak yapılan (açık çığ süt satışı dahil) süt ve süt ürünleri satışları, halk sağlığı açısından risk yaratmakta, kayıtlı çalışan işletmeler aleyhine haksız rekabet oluşturmaktadır.

Kayıt ve kontrol dışı üretim ve ticaretin, tarım politikalarının oluşturulmasında yarattığı belirsizlik, halk sağlığı, tüketicinin ekonomik kayba uğraması riskleri yanında, kurallı çalışan işletmeler aleyhine yarattığı haksız rekabet ortamı ve devletin gelir kaybına uğraması gibi olumsuzlukları da bulunmaktadır.

Hayvan hastalıkları ile etkin mücadele, gerekli aşı, ilaç vb.nin geliştirilmesi, hayvan hareketlerinin izlenmesi, gerektiğinde ilaç, aşı ve veterinerlik hizmetlerinin bedelsiz uygulanması ve tarım sigorta sisteminin yaygınlaştırılması önem arz etmektedir.

Damızlık süt ve etçi sığırı yetiştiriciliği destekleme politikaları devam ettirilmelidir.

EĞİTİMLİ İŞGÜCÜ İSTİHDAMI

Hayvancılık işletmelerimiz genellikle optimal işletme büyüklüğünün altında olduğundan otomasyon, mekanizasyon ve modernizasyon açısından yapılacak yatırımlar ekonomik olmamaktadır; dolayısıyla hayvancılık işletmelerimizin büyütülmesi ve modernize edilmesi, ayrıca eğitilmiş işgücü istihdamı büyük önem arz etmektedir.

Türkiye'nin fiziki & coğrafi yapısına göre otlak imkânlarımız kısıtlıdır ve genellikle kapalı besi yapılmaktadır. Buna bağlı olarak mecburen hayvanlar yemle beslenmekte ve kaba yeme bağımlılı-

ğımız bulunmaktadır. Bir taraftan mera ve otlak alanların doğru kullanılmasının sağlanması, diğer taraftan yem ve yem hammadde üretiminin artırılması ve fiyatlarının düşürülmesi (KDV uygulamaları dâhil) nihai ürün maliyetlerinin düşmesine ve tüketimin artmasına yardımcı olacaktır.

Türkiye’de sulu tarım yapılan araziler kısıtlı olduğu için yağlı tohumda da dışa bağımlılık yaşanmaktadır (en önemli tarımsal ürün ithalat kalemi yağlı tohumlardır). Çayır-mera alanlarının nicelik ve nitelik yönünden iyileştirilmesi, yem bitkileri üretimine gereken önemin verilmesi sağlanan desteklerin artırılmasıyla mümkündür.

Süt sektöründe, gerek toplam çiğ süt üretiminde ve gerekse hayvan başına elde edilen çiğ süt miktarında önemli artışlar elde edilmiş olmasına karşın, hâlâ hayvan başına alınan çiğ süt miktarı ve verimlilik beklenen seviyelerin altındadır. Dolayısıyla önümüzdeki dönemlerde hayvanlarımızın genotipi, besleme, sağlık, hijyen ve çevre koşulları, işletme büyüklüğü, yem ve yemleme gibi verimliliği direkt etkileyen koşullarda iyileştirme çalışmalarının yapılmasına devam edilmesi ve üreticinin eğitimi önem arz etmektedir. Bugün sağılan inek başına elde edilen yaklaşık 3 ton/yıl seviyesindeki ortalama çiğ süt miktarının %100 artırılması hedeflenmektedir. Üretilen çiğ sütün miktar ve maliyeti yanında kalitesi de son derecede önemli bir konu başlığıdır.

Gelişmiş ülkelerde çiğ süt tedariki üretici örgütlerince yapılmakta veya işleme tesisleri ve üretici örgütlerinin ortaklığında yapılmaktadır. Ülkemizde ise üretici örgütlerinin sahip olduğu işletme sayısı parmakla gösterilecek kadar azdır. Ülkemizde büyük süt işleme tesisleri ihtiyaçları olan çiğ sütün büyük kısmını her gün köy köy dolaşarak 500 km’ye varan mesafeleri kat ederek küçük bir kısmını da kısmen büyük çiftliklerden toplamaktadırlar.

BAKANLIK ÖNLEMLERİNİ ALDI

2016 yılına başladığımızdan bu yana Bakanlığımız süt sektörü için yoğun mesai harcamaktadır. Bu kapsamda süt sektörüne yönelik doğrudan ve dolaylı çeşitli önlemler alınmıştır. Öncelikle stok sorunu olan sanayiciyi

rahatlatmak, üreticinin elinde süt kalmasını ve belirlenen süt fiyatının altında çiğ süt satışı önlemek amacıyla, Et ve Süt Kurumu vasıtasıyla süte müdahale edilmiştir. 24 Mart 2016 tarihinde başlayan bu müdahale ile Türkiye genelinde 1,15 TL’nin altında fiyatların görüldüğü ve arz fazlası olan yerlerde süt alınmıştır.

Tarımsal desteklemelerde bu yıl yeni düzenlemelere gidilmiştir. 5 Mayıs 2016 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan Tarımsal Desteklemele-re ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı’na göre örneğin buzağı desteği, buzağı 4 aylık olduktan sonra verilecektir. Bunun sebebi buzağı ölümlerini azaltmaktadır. Bunun yanında süt primleri bundan böyle direkt olarak üreticilerin hesabına yatırılacaktır.

Besicimizin ekonomik faaliyetini sürdürbilmesi için makul bir kazanç elde etmesi önemlidir. Diğer taraftan tüketicinin daha fazla süt ürünü tüketebilmesi, daha sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi, bedensel ve zihinsel olarak daha iyi gelişmiş nesillere sahip olabilmemiz için fiyatın makul, ulaşılabilir olması gerekmektedir.

Bu kapsamda Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, süt fiyatlarının dengelenmesine yönelik gereken adımları atmaya başlamış ve süt piyasasına müdahale etmek amacı ile Et ve Süt Kurumu süt alımlarına başlamıştır.

Çiğ sütte yaşanan dönemsel arz fazlasının sütün üretimine kanalize edilmesinin istikrarı koruma adına sektöre olumlu yansıdığı değerlendirilmekteyiz.

Bu desteğin amacı, ilkbaharda buzağılama çoğaldığı için süt üretiminde yaşanan arz fazlalığının, sonbaharda ise tam tersi olarak arzda azalma meydana gelmesine bağlı olarak oluşan stok sorununun çözümlenmesidir. Uygulamanın amacı arzın fazla olduğu dönemlerde yurt içinden fazla sütün çekip süt tozuna çevirmek ve bu yolla ihracat imkânı yaratmak ya da arzın düşük olduğu sonbahar aylarına destek sağlamaktır.

SETBİR olarak yapmakta olduğumuz çalışmalarındaki hedefimiz sektör olarak Bakanlığımız ile ortak çalışmalar ve projeler yürüterek, problemlerimizin çözümlenmesine katkı sağlamak, tüketicimizin sağlıklı, güvenli gıdaya sürekli erişebilmesine imkân yaratmaktır.

